

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Кафедра географії та природознавства

Проректор

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Шарин С.В.

25. 1X.

2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

В 74 Географія способу життя
(шифр і назва навчальної дисципліни)

ОП «Географія»

спеціальність 106 «Географія»

10 «Природничі науки»

(галузь знань)

Факультет природничих наук

(назва факультету)

Івано-Франківськ – 2020 рік

Робоча програма Географія способу життя для студентів спеціальності 106 «Географія», галузь знань 10 «Природничі науки». „15” вересня 2020 р. – 22 с.

Розробники:

Гілецький Йосип Романович, доцент кафедри географії і природознавства, кандидат педагогічних наук, доцент

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри географії та природознавства

Протокол від “15” вересня 2020 р. № 1

Завідувач кафедри
географії та природознавства _____ (Атаманюк Я.Д.)
(підпис)

“15” вересня 2020 р.

Схвалено науково-методичною радою факультету природничих наук.
Протокол від “23” вересня 2020 р. № 1

“23” вересня 2020 р.
Голова _____ (Атаманюк Я.Д.)
(підпис)

© Гілецький Й.Р., 2020 рік
© ДВНЗ «Прикарпатський
національний університет імені
Василя Стефаника, 2020 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 6	Галузь знань 10 Природничі науки (шифр і назва)	Вибіркова дисципліна	
Модулів – 1	Спеціальність: <u>106 Географія</u> Освітня програма: <u>Географія</u>	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		4-й	-
Індивідуальне науково-дослідне завдання: реферат-доповідь або презентація на актуальну тему з географії способу життя населення (<i>на вибір студента</i>)		Семестр	
Загальна кількість годин – 180		8	-
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 7 самостійної роботи студента – 14	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Лекції	
		24 год.	-
		Практичні, семінарські	
		36 год.	-
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
120 год.	-		
		Індивідуальні завдання:	
		Вид контролю: 8 семестр – залік	

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи студентів становить:

- для денної форми навчання – 33 % : 67 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Географія способу життя населення» розрахована на студентів за спеціальністю 106 Географія відповідно до освітньо-професійної програми «Бакалавр», згідно з навчальним планом. Курс побудований у відповідності із загальними завданнями, які стоять перед майбутніми фахівцями даного профілю на сучасному етапі. Він є одним із вибіркових курсів, який має як теоретичну так і практичну спрямованість.

Курс покликаний розкрити зміст і структуру поняття способу життя як географічної категорії, ознайомити студентів з основними теоретичними моделями, що відображають ключові особливості способу життя населення.

Студенти повинні

знати:

- становлення і розвиток географічних досліджень способу життя у вітчизняній і зарубіжній географії, визначення місця і ролі географії способу життя в системі суспільно-географічних наук;
- методологічні підходи до географічного вивчення способу життя;
- тенденцій в трансформації способу життя в пострадянському суспільстві та сучасних умовах.

вміти:

- давати характеристику способу життя населення;
- розробляти програми регіонального дослідження способу життя;
- виявляти особливості просторової диференціації способу життя і його компонентів;
- розкривати характер і причини формування соціально-географічної стратифікації населення, визначати та характеризувати основні типи способу життя населення України та конкретних регіонів.

Компетентності:

- Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов у професійній діяльності з географії або у процесі навчання із застосуванням сучасних теорій та методів дослідження природних та суспільних об'єктів та процесів.
- Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- Навички міжособистісної взаємодії.
- Знання і використання специфічних для географічних наук теорій, парадигм, концепцій та принципів відповідно до спеціалізації.
- Дотримання етичних принципів як з погляду професійної чесності, так і з погляду розуміння можливого впливу досягнень з географічних наук на соціальну сферу; здатність цінувати різноманіття та мультикультурність.

Результати навчання:

- Пояснювати особливості організації географічного простору.
- Аналізувати склад і будову природних і соціосфер (у відповідності до спеціалізації) на різних просторово-часових масштабах.
- Знати цілі сталого розвитку та можливості своєї професійної сфери для їх досягнення, в тому числі в Україні.
- Оцінювати роль України в світі, знати і пояснювати особливості просторової організації природи, населення і господарства України.

- Застосовувати знання теоретичних і методологічних основ географічних наук для моніторингу і оцінки природних умов, порівняльно-географічного аналізу розвитку економіки, населення, соціальної сфери держав світу та України.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи дослідження географії способу життя населення

Тема 1. Об'єкт і предмет дослідження географії способу життя населення.

Об'єкт і предмет географії способу життя. Зміст понять рівень життя, умови життя, якість життя і спосіб життя. Концепція ООН щодо оцінки рівня життя населення. Система показників якості життя населення. Регіональна специфіка впливу різних чинників на спосіб життя населення. Взаємозв'язок між способом життя та особливостями природного, соціально-економічного, політичного та культурного середовища. Індекс людського розвитку як інтегральний показник рівня гуманітарного розвитку. Групування країн світу за рівнем людського розвитку.

Тема 2. Поняттєво-термінологічний апарат географії способу життя населення.

Поняття антропогенезу. Історія наукових пошуків предків сучасних людей. Географічні ареали проживання австралопітеків. Основні положення теорії моноцентризму (у тім числі теорія широкого моноцентризму) та поліцентризму ареалу виникнення сучасних людей. Еволюція людини: “людина уміла”, “людина прямоходяча”, “людина розумна”. Історія заселення континентів.

Тема 3. Кількісні та якісні методи соціально-географічних досліджень способу життя населення.

Методи географічного вивчення населення: системний, порівняльний, статистичний, математичний, соціологічний, картографічний, прогнозний. Історія географічного вивчення населення.

Тема 4. Чинники соціально-демографічного розвитку та демографічна політика. Характеристика періодів демографічного розвитку людства. Розподіл населення за континентами. Динаміка кількості населення різних типів країн. Найбільші за кількістю населення країни світу. Зміни кількості міського та сільського населення. Динаміка кількості населення України.

Тема 5. Концепції та моделі ринку праці.

Територіальні відмінності кількісних параметрів та якісних ознак працересурсного потенціалу, їхні динамічні зміни. Аналіз факторів, які визначають кількісні параметри працересурсного потенціалу у різних регіонах світу. Структура зайнятості населення світу. Динаміка зайнятості населення різних типів країн. Реальні виявлення проблеми безробіття у різних регіонах, міських і сільських поселеннях. Зайнятість населення України. Трансформація зайнятості в умовах становлення ринкових відносин. Чинники безробіття, державні заходи її ліквідації.

Тема 6. Концепції та моделі міграційної поведінки населення.

Історичний аналіз міграційних процесів у світі. Географія сучасних міграцій: їхні причини, напрями, демографічні та соціально-економічні наслідки. Проблема біженців та внутрішньо переміщених осіб. Роль України у світових міграційних процесах. Українська діаспора як результат еміграції: етапи її формування. Східна та західна українська діаспора.

Тема 7. Медична географія. Географія здоров'я населення.

Регіональні аспекти здоров'я населення. Географічні закономірності поширення різних хвороб. Показники здоров'я населення.

Тема 8. Географія дозвілля населення.

Географія дозвілля населення, відпочинку і рекреації. Культура поведінки та відпочинку населення. Рівень розвитку культурно-розважальних закладів.

Тема 9. Географія споживання населення.

Продовольча проблема, рівень забезпеченості населення продуктами харчування, регіональні типи харчування населення. Забезпечення населення питною водою.

Змістовий модуль 2. Географія рівня та якості життя населення

Тема 10. Географія рівня життя населення. Географія бідності.

Соціально-економічні аспекти рівня життя людей. Поняття “соціального розвитку” та “соціального прогресу”. Проблема відсталості країн і бідності населення. Критерії оцінювання бідності населення

Тема 11. Географія соціальних негараздів населення.

Територіальні характеристики прояву та розвитку соціальних негараздів в світі та в Україні. Проблеми соціального неблагополуччя.

Тема 12. Географія якості життя населення

Індекс людського розвитку як інтегральний показник рівня гуманітарного розвитку. Групування країн світу за рівнем людського розвитку.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин за видами занять					
	<i>денна форма</i>					
	у тому числі					
	усього	лекції	практичні	лабораторні	індивідуальні	Самостійна робота

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи дослідження географії способу життя населення						
Тема 1. Об'єкт і предмет дослідження географії способу життя населення.	14	2	2	–	–	10
Тема 2. Поняттєво-термінологічний апарат географії способу життя населення.	14	2	2	–	–	10
Тема 3. Кількісні та якісні методи соціально-географічних досліджень способу життя населення.	14	2	2	–	–	10
Тема 4. Чинники соціально-демографічного розвитку та демографічна політика.	14	2	2	–	–	10
Тема 5. Концепції та моделі ринку праці	14	2	2	–	–	10
Тема 6. Концепції та моделі міграційної поведінки населення.	14	2	2	–	–	10
Тема 7. Медична географія. Географія здоров'я населення.	16	2	4	–	–	10
Тема 8. Географія дозвілля населення.	16	2	4	–	–	10
Тема 9. Географія споживання населення.	16	2	4	–	–	10
Змістовий модуль 2. Географія рівня та якості життя населення						
Тема 10. Географія рівня життя населення. Географія бідності.	16	2	4	–	–	10
Тема 11. Географія соціальних негараздів населення.	16	2	4	–	–	10
Тема 12. Географія якості життя населення	16	2	4	–	–	10
Усього годин	180	24	36	–	–	120

5. Зміст лекційного матеріалу

№ з/п	Назва теми лекції	Зміст лекції
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи дослідження географії способу життя населення		
1.	Об'єкт і предмет дослідження географії способу життя населення.	Об'єкт і предмет географії способу життя. Зміст понять рівень життя, умови життя, якість життя і спосіб життя. Концепція ООН щодо оцінки рівня життя населення. Система показників якості життя населення. Регіональна специфіка впливу різних чинників на спосіб життя населення. Взаємозв'язок між способом життя та особливостями природного, соціально-економічного, політичного та культурного середовища.

2.	Поняттєво-термінологічний апарат географії способу життя населення.	Поняття антропогенезу. Історія наукових пошуків предків сучасних людей. Географічні ареали проживання австралопітеків. Основні положення теорії моноцентризму (у тім числі теорія широкого моноцентризму) та поліцентризму ареалу виникнення сучасних людей. Еволюція людини: “людина уміла”, “людина прямоходяча”, “людина розумна”. Історія заселення континентів.
3.	Кількісні та якісні методи соціально-географічних досліджень способу життя населення.	Методи географічного вивчення населення: системний, порівняльний, статистичний, математичний, соціологічний, картографічний, прогностичний. Історія географічного вивчення населення.
4.	Чинники соціально-демографічного розвитку та демографічна політика.	Характеристика періодів демографічного розвитку людства. Розподіл населення за континентами. Динаміка кількості населення різних типів країн. Найбільші за кількістю населення країни світу. Зміни кількості міського та сільського населення. Динаміка кількості населення України.
5.	Концепції та моделі ринку праці	Територіальні відмінності кількісних параметрів та якісних ознак працересурсного потенціалу, їхні динамічні зміни. Аналіз факторів, які визначають кількісні параметри працересурсного потенціалу у різних регіонах світу. Структура зайнятості населення світу. Динаміка зайнятості населення різних типів країн. Реальні виявлення проблеми безробіття у різних регіонах, міських і сільських поселеннях. Зайнятість населення України. Трансформація зайнятості в умовах становлення ринкових відносин. Чинники безробіття, державні заходи її ліквідації.
6.	Концепції та моделі міграційної поведінки населення.	Історичний аналіз міграційних процесів у світі. Географія сучасних міграцій: їхні причини, напрями, демографічні та соціально-економічні наслідки. Проблема біженців та внутрішньо переміщених осіб. Роль України у світових міграційних процесах. Українська діаспора як результат еміграції: етапи її формування. Східна та західна українська діаспора.
7.	Медична географія. Географія здоров'я населення.	Регіональні аспекти здоров'я населення. Географічні закономірності поширення різних хвороб. Показники здоров'я населення.
8.	Географія дозвілля населення.	Географія дозвілля населення, відпочинку і рекреації. Культура поведінки та відпочинку населення. Рівень розвитку культурно-розважальних закладів.
9.	Географія споживання населення.	Продовольча проблема, рівень забезпеченості населення продуктами харчування, регіональні типи харчування населення. Забезпечення населення питною водою.
Змістовий модуль 2. Географія рівня та якості життя населення		
10.	Географія рівня життя населення. Географія бідності.	Соціально-економічні аспекти рівня життя людей. Поняття “соціального розвитку” та “соціального прогресу”. Проблема відсталості країн і бідності населення. Критерії оцінювання бідності населення

11.	Географія соціальних негараздів населення.	Територіальні характеристики прояву та розвитку соціальних негараздів в світі та в Україні. Проблеми соціального неблагополуччя.
12.	Географія якості життя населення	Індекс людського розвитку як інтегральний показник рівня гуманітарного розвитку. Групування країн світу за рівнем людського розвитку.
Усього годин		24

6. Теми практичних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи дослідження географії способу життя населення		
1.	Об'єкт і предмет дослідження географії способу життя населення.	2
2.	Поняттєво-термінологічний апарат географії способу життя населення.	2
3.	Кількісні та якісні методи соціально-географічних досліджень способу життя населення.	2
4.	Чинники соціально-демографічного розвитку та демографічна політика.	2
5.	Концепції та моделі ринку праці	2
6.	Концепції та моделі міграційної поведінки населення.	4
7.	Медична географія. Географія здоров'я населення.	4
8.	Географія дозвілля населення.	4
9.	Географія споживання населення.	4
Змістовий модуль 2. Географія рівня та якості життя населення		
10.	Географія рівня життя населення. Географія бідності.	4
11.	Географія соціальних негараздів населення.	4
12.	Географія якості життя населення	4
Усього годин		36

7. Самостійна робота

Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи дослідження географії способу життя населення	
Об'єкт і предмет дослідження географії способу життя населення.	10

Поняттєво-термінологічний апарат географії способу життя населення.	10
Кількісні та якісні методи соціально-географічних досліджень способу життя населення.	10
Чинники соціально-демографічного розвитку та демографічна політика.	10
Концепції та моделі ринку праці	10
Концепції та моделі міграційної поведінки населення.	10
Медична географія. Географія здоров'я населення.	10
Географія дозвілля населення.	10
Географія споживання населення.	10
Змістовий модуль 2. Географія рівня та якості життя населення	
Географія рівня життя населення. Географія бідності.	10
Географія соціальних негараздів населення.	10
Географія якості життя населення	10
Усього годин	120

8. Індивідуальні завдання

1. Поняття «наукова концепція».
2. Наукові категорії в географії рівня і якості життя.
3. Новітні напрямки розвитку географії рівня і якості життя.
4. Термін «наукове поняття» в географії рівня і якості життя.
5. Функції географії рівня і якості життя.
6. Аспекти категорії геопросторової організації.
7. Особливості використання методу групових ментальних карт.
8. Особливості використання методу індивідуальних ментальних карт.
9. Соціально-географічна сутність концепцій інвайронменталізму.
10. Соціально-географічна суть концепції екологічного детермінізму.
11. Соціально-географічна суть концепції економічного детермінізму.
12. Соціально-географічна суть принципу позиційного редуccionізму.
13. Сутність концепції соціального простору.
14. Сутність теорії біхевіоризму.
15. Сутність теорії соціально-географічних комплексів.
16. Загальний об'єкт соціальної географії.
17. Конкретні об'єкти соціальної географії.
18. Предметом соціальної географії.
19. Поняття «соціально-географічний закон».
20. Емпірична соціально-географічна закономірність.
21. Поняттєво-термінологічна система.

22. Категорія «соціальний простір».
23. Категорія «соціальний час».
24. Категорія «суспільство».
25. Категорія «територіальна соціальна система».
26. Категорія «територіальна соціальна спільнота».
27. Зв'язки між соціальною географією та іншими науками.
28. Зв'язки соціальної географії з демографією.
29. Зв'язки соціальної географії з економічною географією.
30. Зв'язки соціальної географії з іншими суспільно-географічними науками.
31. Зв'язки соціальної географії з природничою географією.
32. Зв'язки соціальної географії з соціологією.
33. Об'єкти, які найчастіше досліджує соціальна географія.
34. Риси понятійно-термінологічного апарату сучасної української соціальної географії.
35. «Здоров'я» як категорія медичної географії.
36. Географічні особливості сільських територіальних спільнот (порівняно із міськими).
37. Поняття «інфраструктура».
38. Людина як біологічна істота: соціально-географічні аспекти.
39. Людина як духовна істота: соціально-географічні аспекти.
40. Людина як матеріальна істота: соціально-географічні аспекти.
41. Медико-географічні проблеми урбанізованих територій.
42. Неспівпадіння територіальних етнічних та територіальних лінгвістичних спільнот.
43. Сучасні міжетнічні конфлікти.
44. Особливості та ознаки поселенських територіальних соціальних спільнот.
45. Показники суспільного здоров'я.
46. Соціально-географічні функції поселень.
47. Об'єкт та предмет географії культури.
48. Об'єкт та предмет медичної географії.
49. Об'єкт та предмет рекреаційної географії.
50. Об'єкт та предмет сакральної географії.
51. Географічність культури.
52. Зв'язок екологічної ситуації регіону та здоров'я населення.
53. Склад соціальної інфраструктури (порівняти із сферою нематеріального виробництва).
54. Особливості вимірювання здоров'я у медичній географії.

55. Охарактеризувати функцію поселення – вираження зв'язку між поселенням та суспільством.

56. Охарактеризувати функцію поселення як середовища проживання людини.

57. Охарактеризувати функцію поселення як середовища проживання людини.

58. Охарактеризуйте функцію поселення як фактора соціального розвитку населення.

59. Зв'язок між релігією і культурою.

60. Соціально-географічні наслідки міграцій.

61. Модель розвитку міжетнічних відносин «плавильний котел».

62. Сутність концепції «зближення» та «злиття» нації. Вкажіть осіб, які її відстоювали.

63. Сутність концепції Льва Гумільова про розвиток етносів.

9. Система поточного та підсумкового контролю результатів навчання

Розподіл балів, які отримують студенти

Залік (8 семестр)

Поточне тестування та контроль самостійної роботи			Сума
Тестове опитування за лекційним матеріалом	Оцінки за практичні роботи	Контроль самостійної роботи	
30	50	20	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C	задовільно	
60 – 69	D		
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Рекомендована література

1. Гладкий О.В., Іщук С.І. Географія міст. Геоурбаністика. Підручник. К.: Паливода А.В., 2014. 300 с.
2. Голиков А.П., Олійник Я.Б., Степаненко А.В. Вступ до економічної і соціальної географії:
3. Гудзеляк І. І. Географія населення: Навчальний посібник. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2019. 256 с.
4. Гудзеляк І.І., Анісімова Г.М. Бібліографічний покажчик наукових видань з географії населення і розселення Західного регіону України // Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2000.
5. Гукалова І.В. Якість життя населення України: суспільно-географічна концептуалізація. Монографія. – К.: МВС України, 2009.
6. Дронова О.Л. Геоурбаністика : навч. посіб. / О. Л. Дронова. – К. : Видавничополіграфічний центр "Київський університет", 2014. – 419 с.
7. Мезенцева Н., Кривець О. Гендер і географія в Україні: монографія – К.: Ніка-Центр, 2013. 194с.
8. Омельченко Н. Соціально-географічна урбаністика: досвід та історіографія // Часопис соціально-економічної географії. – Вип. 19(2). – Харків, Вид-во: Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, 2015. - С. 157-164.
9. Підгрушний Г. Міста-метрополіси як новітня форма територіальної організації суспільства / Г. Підгрушний, О. Денисенко // Досвід та перспективи розвитку міст України : [зб. наук. праць]. – 2010. – № 18. – С. 65–78.
10. Ровенчак І.І. Географія культури: проблеми теорії, методології та методики дослідження: монографія. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І.Франка, 2008. – 240 с.
11. Функции городов и их влияние на пространство / под. ред. Л.Г. Руденко. — К.: Феникс, 2015. — 292 с.
12. Шаблій О.І. Суспільна географія у двох кн. Книга перша. Проблеми теорії, історії та методики дослідження: [Вибрані твори] / Олег Шаблій. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. – 814 с.